

Oponentský posudek magisterské práce Jany Čížkové „První den II. programu Československé televize“

Petr Szczepanik

Magisterská práce Jany Čížkové se věnuje 12letému období příprav II. programu ČST. Jeho postupnou genezi nahlíží z perspektivy politického zadání a dohledu, technické infrastruktury, financování, personálního zajištění a programové koncepce. Nejcennější na celé studii je diplomantčina schopnost nacházet mezi těmito rovinami zkoumaného tématu kauzální souvislosti. Její v podstatě institucionální analýza dospívá k závěru, že koncepce II. programu byla výsledkem strategických reakcí stranického aparátu na mezinárodní i domácí vývoj: zavádění druhých a dalších programů v SSSR a západní Evropě, technický pokrok (nutnost zavést barevné vysílání), předpokládané nasycení trhu a s ním spojené zpomalení růstu spotřeby, obavy z vlivu zahraničního vysílání dostupného uvnitř československých hranic. Formování organizační a programové koncepce nicméně Čížková nechápe deterministicky. Naopak, vnější vlivy konfrontuje se specifickou vývojovou dynamikou samotné televizní instituce, která si vynutila transformaci původní ideje „protiprogramu“ v „alternativní vysílání“ a nakonec, po prvních třech letech reálného provozu, v sekundární doplněk I. programu bez vlastní redakce a výroby.

Čížková provedla neobyčejně detailní a průkopnický výzkum v archivu ČT, který jí umožnil přesně identifikovat jednotlivé fáze příprav, hlavní aktéry a příčiny dílčích posunů programové koncepce. Správně identifikovala klíčové faktory, jako je růst počtu koncesionářů, zahraniční vývoj a politické zájmy. To jí umožnilo práci funkčně strukturovat v souladu s vnitřní logikou zkoumaného tématu. Přestože pracovala i s orálněhistorickými rozhovory s několika pamětníky, pro výsledný výklad zvolila metodu detailní deskripce institucionálního vývoje, s důrazem na drobné nebo větší posuny mezi přípravnými plány a skutečností, danou omezujícími materiálními podmínkami a politickými tlaky, a nikoli analýzu myšlení a jednání těchto aktérů.

Práci považuji za výbornou deskripci raného institucionálního vývoje víceprogramového vysílání, jejíž limity jsou dány samotným deskriptivním pojetím, makroskopickou perspektivou a poněkud pasivním přístupem k pramenům. Ty jsou v práci spíše reprodukovány než interpretovány, což se projevuje i nadbytečně dlouhými citacemi (zprávy Vládní komise pro výstavbu televize apod.). Autorce se podařilo zvolenou vývojovou etapu detailně popsat, vytvořit zásadní podklad pro navazující výzkum, ale sama nenašla specifický výzkumný problém, který by na tomto půdorysu mohla vyřešit. Nepodařilo se jí zcela přesvědčivě ukázat, co bylo na přípravách druhého kanálu podstatného z hlediska dějin masových médií za státního socialismu. Nejedná se tedy o historickou interpretaci v pravém slova smyslu, ale spíše o přípravu podkladů pro následnou interpretaci.

To nic nemění na skutečnosti, že textu přináší řadu fascinujících a objevných detailů, které dosud nebyly popsány a které obohacují naše poznání televizní instituce 60. a 70. let. Zásadně mění dosavadní pohled na druhý program jako na „odkladiště – místo pro reprízy a pořady, u nichž se automaticky předpokládá nižší zájem diváků (například filmy v původním znění), a také ty, s nimiž si vedení nevědělo příliš rady, ale nemělo dost důvodů k jejich zákazu“ (Milan Kruml). K těmto objevným pasážím patří například vysvětlení souvislosti mezi dosahem vysílačů omezeným na tři největší města a programovou koncepcí zaměřenou na „velkoměstského“ diváka (vyšší nároky na uměleckou úroveň, experimentování s novými formáty a postupy) a nebo charakteristika „producentického systému“ zakázek a

jednorázových štábů II. programu, který se lišil od praxe stálých štábů a interních zaměstnanců I. programu.

Nejslabší pasáže textu naproti tomu tvoří pokusy o mezinárodní srovnání: autorka si nenastudovala relevantní zahraniční literaturu, která by jí umožnila identifikovat klíčové mezinárodní podobnosti, rozdíly a vlivy. Pasáže o sovětské a německé televizi jsou napsány velmi zkratkovitě a nepřilíš poučeně. Autorka také není poučena o současných metodách televizně-historického výzkumu (srov. např. práce Heather Gumbertové, Kristin Roth-Ey, Daniely Mustaty, Sabiny Mihelj a kolektivní projekt Screening Socialism), a když přeci jen zmíní něco málo ze současné literatury (A. Imre), nepokouší se s ní vést dialog. Práci by slušel metodologický úvod, který by upřesnil metodu a limity práce s dostupnými prameny a jejich kategorizaci. Samotný text je logicky strukturován, napsán jasně a čistým stylem, ale chybí mu promyšlenější hierarchizace faktografických údajů, trpí přebytkem podružných detailů a repetitivností: není přece nutné zmínit vždy všechna jména a data, která objevíme v archivech, čtenář se orientuje v argumentaci lépe, když se text omezuje na data přímo související s hlavní argumentací. I přes tyto dílčí výhrady se jedná o práci pečlivou, objevnou a neobyčejně přínosnou pro další výzkum dějin československé televizní praxe.

Navrhuji hodnocení „výborně“.

V Praze dne 10. 6. 2016.